

Neoficialus vertimas

EUROPOS TARYBA

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

TREČIASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Lino SAUKAIČIO
pareiškimo Nr. 41774/98
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Trečiasis skyrius), 2000 m. lapkričio 14 dieną posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko J.–P. Costa,
teisėjų W. Fuhrmann,
P. Kūrio,
F. Tulkens,
K. Jungwiert,
sero Nicolas Bratza,
K. Traja
ir *skyriaus kanclerės* S. Dollé,

atsižvelgdamas į minėtą pareiškimą, pateiktą Europos Žmogaus Teisių Komisijai 1998 m. sausio 19 dieną ir įregistruotą 1998 m. birželio 18 dieną,

atsižvelgdamas į Konvencijos vienuoliktojo protokolo 5 straipsnio 2 dalį, pagal kurią kompetencija nagrinėti šį pareiškimą buvo perduota Teismui,

atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės pateiktą nuomonę ir į pareiškėjo kaip atsakymą pateiktą nuomonę,

po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėjas yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1978 m., gyvenantis Klaipėdoje. Teisme jam atstovauja A. Petrauskas, Vilniuje praktikuojantis advokatas.

A. Bylos aplinkybės

Bylos faktai, kaip juos pateikia šalys, gali būti apibendrinti, kaip išdėstyta toliau.

Pareiškėjas buvo įtartas plėšimu. Nukentėjusysis byloje buvo taksi vairuotojas, kuris pranešė policijai, kad vėly 1996 m. lapkričio 18 dienos vakarą du ginkluoti vyrai grasindami jėga pasisavino jo automobilį ir kitus daiktus. 1997 m. gegužės 29 dieną Klaipėdos apygardos teismas nuteisė pareiškėją dėl plėšimo nukentėjusiojo ir įslaptinto liudytojo M. parodymų pagrindu. Apygardos teismas nuteisė pareiškėją 7 metams laisvės atėmimo. Jo turtas buvo konfiskuotas.

1997 m. rugpjūčio 20 dieną Apeliacinis teismas atmetė pareiškėjo apeliacinį skundą. 1997 m. lapkričio 11 dieną Aukščiausiasis Teismas atmetė pareiškėjo kasacinį skundą.

1998 m. balandį tam tikri tretieji asmenys, apklausiami kitos baudžiamosios bylos kontekste, pasakė policijai, kad jie padarė 1996 m. lapkričio 18 dienos plėšimą. 1998 m. spalio 6 dieną Aukščiausiasis Teismas panaikino nuosprendį pareiškėjui dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių. Teismas taip pat nustatė, kad sprendimai dėl pareiškėjo kaltės kelia "rimtų abejonių, nes [nukentėjusiojo] parodymai nebuvo nuoseklūs ... ir nepakankamai atsargiai buvo įvertinti liudytojo M, kurio asmens tapatybę nustatantys duomenys įslaptinti, parodymai", o pareiškėjo kaltė buvo "iš esmės tik šiais įrodymais pagrįsta". Aukščiausiasis Teismas grąžino bylą prokuratūrai parengtiniam tyrimui atlikti.

1999 m. sausio 29 dieną prokuroras dėl įrodymų nebuvimo nutraukė pareiškėjo bylą. 1999 m. balandžio 15 dienos raštu prokuroras informavo pareiškėją, kad byla buvo nutraukta.

Dėl minėto proceso pareiškėjas daugiau kaip 20 mėnesių praleido kalėjime.

Jis nepareiškė jokio ieškinio dėl jo nuteisimu padarytos žalos atlyginimo.

B. Bylai reikšmingos vidaus teisės nuostatos

1997 m. Žalos, padarytos neteisėtais kvotos, tardymo, prokuratūros ir teismo veiksmais, atlyginimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą numato, kad asmuo gali reikalauti atlyginti žalą, padarytą dėl teisėsaugos institucijų klaidų, jeigu jis buvo išteisintas arba nuosprendis jam buvo panaikintas, o byla nutraukta.

Pagal Įstatymo 5 straipsnį, norėdamas gauti žalos atlyginimą, asmuo turi pareikšti ieškinį Teisingumo ministerijai Įstatymo nustatyta tvarka.

SKUNDAS

Remdamasis Konvencijos 6 straipsniu pareiškėjas skundžiasi, kad jam buvo padaryta žala klaidingai jį nuteisus anoniminių parodymų pagrindu.

TEISĖ

Pareiškėjas skundžiasi, kad jis buvo nuteistas pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnį, kuris, kiek tai šiuo požiūriu reikšminga, skelbia:

“1. Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad byla ... teisingai išnagrinėtų ... nepriklausomas ir bešališkas teismas. ...

3. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises:...

d) pats apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti, ir kad gynybos liudytojai būtų iškviesti ir apklausti tokiomis pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams; ...”

Vyriausybė teigia, kad pareiškėjas nebegali teigti, kad jis yra Konvencijos 6 straipsnio pažeidimo “auka”, nes dabar jis gali kreiptis į kompetentingas valdžios institucijas dėl jo nuteisimu padarytos žalos atlyginimo. Ji teigia, kad pareiškėjo nuteisimas gali būti laikomas klaidingu Žalos, padarytos neteisėtais kvotos, tardymo, prokuratūros ir teismo veiksmais, atlyginimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto prasme.

Pareiškėjas teigia, kad, kai jis kreipėsi į Konvencijos institucijas, jo nuosprendis valstybės vidaus teisės prasme buvo galutinis. Be to, sprendimas nutraukti jo bylą bet kuriuo metu gali būti panaikintas prokurorų nutarimu. Pareiškėjas daro išvadą, kad šios aplinkybės leidžia jam išlaikyti “aukos” statusą.

Teismas pažymi, kad pareiškėjo nuosprendis tapo galutiniu po jo apskundimo valstybės vidaus baudžiamojo proceso tvarka. Po to, atnaujinus bylą, pareiškėjo nuosprendis buvo panaikintas, o byla nutraukta. Todėl iškyla klausimas, ar pagal Konvencijos 34 straipsnį pareiškėjas vis dar gali būti laikomas 6 straipsnio pažeidimo auka.

Teismas laiko, kad, kai baudžiamoji byla atnaujinama po to, kai nuosprendis buvo tapęs galutiniu, sprendimo panaikinti nuosprendį arba nutraukti atnaujintą bylą iš principo nepakanka asmens “aukos” statusui panaikinti, jeigu tik nacionalinės valdžios institucijos nepripažino, konstatuodamos ar pripažindamos iš esmės, Konvencijos pažeidimo ir už jį neatlygino (žr., *mutatis mutandis*, *Amuur v. France*, no. 19776/92, 1996-06-25, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, p. 846, § 36; *Dalban v. Romania*, no. 28114/95, 1999-09-28, § 44).

Šios bylos faktai yra tokie, kad Aukščiausiasis Teismas panaikino pareiškėjo nuosprendį ne tik naujai paaiškėjusių faktų pagrindu, bet ir dėl to, kad teismai netinkamai vertino įrodymus. Todėl šis sprendimas gali būti vertinamas kaip pripažinimas iš esmės, kad buvo pažeista pareiškėjo teisė į teisingą procesą ir jo gynybos teisės (skirtingai negu minėtame sprendime *Dalban* byloje *loc. cit.*).

Be to, nors procesas prieš pareiškėją baigėsi prokuroro sprendimu, bet tai neturi įtakos pareiškėjo teisei reikalauti atlyginti žalą, padarytą klaidingai jį nuteisus, Žalos, padarytos neteisėtais kvotos, tardymo, prokuratūros ir teismo veiksmais, atlyginimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto prasme, kad būtų kompensuota už padarytus pažeidimus.

Teismas daro išvadą, kad esant šioms aplinkybėms pareiškėjas nebegali teigti, kad jis yra 6 straipsnio pažeidimo auka Konvencijos 34 straipsnio prasme, ir kad šiuo aspektu byla pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta.

Galiausiai Teismas pažymi, kad pareiškėjas daugiau kaip 20 mėnesių praleido kalėjime ir kad jis teigia, jog patyrė nepatogumų dėl klaidingo nuosprendžio. Teismas mano, kad šiai bylai reikšmingas ir Konvencijos septintojo protokolo 3 straipsnis, suteikiantis asmeniui teisę reikalauti kompensacijos už klaidingą nuosprendį.

Tačiau Teismas kartoja, kad pareiškėjas turi galimybę gauti atlyginimą už dėl baudžiamąjo proceso patirtą žalą, pareikšdamas atskirą ieškinį pagal Žalos, padarytos neteisėtais kvotos, tardymo, prokuratūros ir teismo veiksmais, atlyginimo įstatymo 4 ir 5 straipsnius. Kadangi pareiškėjas nepasinaudojo šia teise, šios pareiškimo dalies atžvilgiu jis neišnaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių, kaip reikalauja Konvencijos 35 straipsnio 1 dalis.

Todėl pareiškimas turi būti atmestas pagal Konvencijos 34 straipsnį ir 35 straipsnio 1, 3 ir 4 dalis.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

SKELBIA ŠĮ PAREIŠKIMĄ NEPRIIMTINU.

S. Dollé
Kanclerė

J.- P. Costa
Pirmininkas